

Fekau'aki mo au

(tikī'i kotoa 'a e ngaahi me'a 'oku tonu)

'Oku 'ilo'i au ko e CO₂ retainer

'Oku 'i ai 'a e Fakahinohino ki hono Tauhi Au (Advance Care Plan)

'Oku ou loto fiemālie ke vahevahe atu 'a e Fakahinohino ni (Plan) ki he kau ngāue 'oku nau tokoni ki hono tauhi au

Ko hono faka'aonga'i 'o e 'okisena 'i 'api pea mo e lahi 'o 'ene tafe (oxygen and flow-rate):

L/Min

Manatu'i

- Muimui ma'u pe ki he Fakahinohino 'o e Me'a ke Fai 'o fai fakatatau ki ai
- Manatu'i ke 'oua na'a 'osi pe maha 'a e pamu pe kuo 'osi fakalaka atu he taimi na'e tonu ke 'osi ki ai (out of date) 'a hono faka'aonga'i
- Muimui pau ki he tu'utu'uni 'oku 'oatu fakataha mo ho'o faito'o
- Manatu'i ke to'oto'o ma'u pe 'a ho'o pamu fakanonga fakavavevave (reliever)
- Toutou vakai ki he toketa pe neesi ke vakai'i pe 'oku tonu ho'o founa faka'aonga'i 'o e pamu

Ko e Ngaahi Me'a ke Fai 'i he Nounou 'a 'Eku Mānava (Breathlessness Plan)

1. Tuku 'a ho'o ngāue 'oku fai

2. Fakafiemālie ho sino he founa fakanonga taha kiate koe. Tangutu pe tokoto

3. Faka'aonga'i 'a e i fakamokomoko, pe ko ha'o fakahavilivili

4. Faka'aonga'i 'a e founa mānava kuo ke 'osi anga ki ai 'i ha miniti 'e 2-3

Kapau 'oku kei faingata'a'ia pe 'a e mānava, muimui ki he Tu'utu'uni ki he Me'a ke Fai (Action Plan) 'i he peesi hono hoko

Ko hono faka'aonga'i 'o e hina tafenga 'ea pe ko e sipeisa (spacer)

Kapau 'oku ke ngāue'aki ha pamu (MDI inhaler) mo hano mita fua, 'e tokoni 'a e sipeisa ke lava 'o hū kotoa 'a e faito'o ki ho ma'ama'a.

'E ma'u atu ta'etotongi 'a e sipeisa mei he neesi pe ko e tokotaha tauhi 'i he kiliniki. 'Oku totonu ke 'i ai ha'o sipeisa kapau kuo te'eki ai ke ma'u ia. 'E tokoni 'a e sipeisa ke 'aonga ange ai 'a e faito'o.

1. Lulu'i 'a e pamu (pukepuke ke tu'utonu).
2. Fakahū 'a e mui'i pamu ki he ava 'o e sipeisa.
3. Fakahū ki ho ngutu 'o puke ma'u 'aki 'a ho loungotu, pea ke lomi'i tu'o taha 'a e pamu.
4. Toutou komo māmālie ki loto mo tukuange ki tu'a tu'o 4-6. 'Oua na'a ke to'o 'a e sipeisa mei ho ngutu lolotonga 'a ho'o mānava'aki ia.
PE ko ho'o mih'i māmālie ki loto 'o puke fakamānavaloloa 'i ha sekoni 'e 10.
5. Fa'ifa'itaki ki he sitepu 1 ki he 4 'i ho'o ngāue'aki 'a e pamū he kaha'u.

Ko hono fufulu 'o e sipeisa

Fufulu 'a e sipeisa 'aki ha vai māmāfana mo e koa fuluipu tu'o 1 he uike.

Oua na'a ke holomātu'u, tuku pe ke mōmoa lelei ke 'oua na'a pipiki e faito'o he sipeisa kae lava ke hū kotoa ki he ma'ama'a.

COPD

Ko e (Chronic Obstructive Pulmonary Disease) ko e Mahaki Mānava-nounou 'o e Halanga Mānava

Ko e Tu'utu'uni ki he Me'a Ke Fai (Action Plan) koe'uhi ko e COPD

Ko e Tu'utu'uni ki he Me'a ke Fai 'e:

Mānava lelei ange, mo'ui lelei ange.

Fokotu'utu'u 'e he Asthma and Respiratory Foundation NZ

info@asthmaandrespiratory.org.nz

asthmaandrespiratory.org.nz

'Ilo'i e ngaahi faka'ilonga 'o e hela...

'Ilo 'a e taimi mo e founa ke faka'aonga'i ai 'a ho'o faito'o

KO HOKU TUKUNGA ANGA MAHĒNI (NORMAL)

Ko e taimi 'oku ongo'i sai ai, 'oku ou ongo'i pehē ni

- 'Oku 'i ai 'a e ki'i fula he taimi 'oku ou tale ai.
- 'Oku lava lelei pe 'a e ngaahi ngāue angamaheni.
- Fakamālohisino/Ngaungaue 'a e sino
- Ko e lahi 'o e 'okisena (Oxygen) 'i he loki 'oku fai ai 'a e mānava ko e peseti (%) 'e

[hingoa]	tu'olahi 'o e pamu 'i he pongipongi kotoa pe
[pamu]	tu'olahi 'o e pamu 'i he po kotoa pe
	tu'olahi 'o e pamu he pongipongi kotoa pe
	tu'olahi 'o e pamu he po kotoa pe

Pamu fakanonga fakavavevave (reliever):	tu'olahi 'o e pamu ke sai ki ai 'a e ngaahi faka'ilonga
--	---

'OKU OU ONGO'I PUKE

Ko e ngaahi faka'ilonga eni 'oku fakautuutu ange 'a e COPD:

- Faka'au ke toe nounou ange 'a e mānava
- Lahi ange fiema'u ke toutou faka'aonga'i 'a e pamu fakanonga fakavavevave
- Ongoi hela'ia mo tāvaivaia
- Mole 'a hoku u'a kai
- 'E 'asi mai ha faka'ilonga 'o e puke fakamokosia

Ko e ha 'a e me'a ke fai?

- Founa ke fai'aki 'a e mānava
- Founa ke fakatuhani 'aki 'a e ivi
- Tokoni'i e fatafata ke faingofua e mānava
- Toutou faka'aonga'i 'a e pamu fakanonga fakavavevave 'o fakavaha meimei houa 4
- 'Apoimemi ke talatala ki he toketā pe kiliniki he 'aho 'e 3 hono hoko

Kamata 'a hono faka'aonga'i 'a e predisone:

milikalame (mgs) 'e	'i he 'aho 'e
---------------------	---------------

Kapau 'e 'asi kotoa mai 'a e ngaahi faka'ilonga ko'eni, ko e hā mai 'oku 'i ai 'a e mahaki'ia 'a e halanga mānava:

- Faka'au ke lahi ange 'a e fula
- Liliu 'o lanu fakapo'upo'uli ange 'a e fula
- Fakautuutu ange 'a e ongo'i faingata'a ke mānava

Faka'aonga'i 'a e faito'o 'enipaiotiki (antibiotics) 'i he 'asi 'oku 'i ai 'a e mahaki'ia e halanga mānava (chest infection):

[hingoa]	tu'o fiha he 'aho ki he	'aho
----------	-------------------------	------

'OKU OU ONGO'I PUKE 'AUPITO

'Oku faka'au pe keu puke lahi kapau:

- Fakautuutu 'eku ongo'i puke neongo 'a 'eku faka'aonga'i lahi ange 'a e faito'o
- PE
- 'Ikai ha fakalaka ke u ongo'i sai ange hili e houa 'e 48 ('aho 2) hono folo 'o e fo'i'akau prednisone

Ko e ha e me'a ke fai?

- Founa ke fai'aki 'a e mānava
- Founa ke tuhani 'aki 'a e ivi
- Faito'o 'o e fatafata
- Telefoni ki he toketā pe kiliniki ke 'ai ha 'apoinimemi fakavavevave he aho' ni pe ko e a'utonu ki he Kiliniki 'oku ava po'uli (After Hours)

Mahu'inga: 'E fiema'u ke 'alu leva ki he toketā he 'aho ni Fakahinohino makehe:

MATU'UTĀMAKI 'AUPITO MO E FIEMA'U FAKAVAVEVAVE

'Oku ou matu'aki ongo'i faingata'a'ia

- 'Oku matu'aki faingata'a keu mānava
- 'Ikai ke kei 'aonga 'a e pamu fakanonga fakavavevave mo e faito'o ke ma'u ai ha nonga
- 'Oku ou matu'aki manavas'i'i
- 'E lava ke puputu'u mo ongo'i fiemohea
- 'E lava ke langa 'a hoku fatafata

Ko e ha me'a ke fai?

- **Telefoni 111** ke ha'u he vave taha ha 'amipulani (ambulance) pe lomi'i 'a e me'alomi kumitokoni mei he kau tauhi
- Faka'aonga'i ma'u pe 'a e pamu fakanonga fakavavevave kae'oua kuo a'u atu 'a e 'amipulani
- Founa ke fai'aki e mānava

Ko e Fakahinohino na'e fokotu'u 'e:

Ko e 'aho ke toe vakai'i ai 'a e Fakahinohino

Fakamo'oni hingoa